

Kansalaisareena
Citizen Forum

Lausunto 14.6.2022

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/12962/2022.

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Kansalaisareena ry kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta.

Kansalaisareena tukee esitystä. Tarvitaan vakaa, ennakoitava ja järjestöjen autonomiaa kunnioittava rahoitus. Tämä on erittäin tärkeää toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen ja kohderyhmien luotettavan palvelemisen kannalta.

Kansalaisareena kiittää esitystä siitä, että esityksessä tunnistetaan vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin riittävän resursoinnin tarpeellisuus ja kansalaisjärjestöjen suuri merkitys hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisessä.

Avustettavan toiminnan tavoitteiden saavuttamisen kannalta on olennaista, että avustustaso ja sen vakauden seuranta säilyy nykykäytäntöjen mukaisena ja avustustasossa huomioidaan yleisen kustannustason kehitys. Parlamentaarisen neuvottelukunnan rooli on uudistuksessa merkittävä. Neuvottelukunnan asettaminen tulee varmistaa asetuksella. Neuvottelukunnassa on oltava mukana kattava järjestöjen edustus, joka koostuu pienistä yhdistyksistä valtakunnallisiin järjestöihin. Aitoa vuoropuhelua järjestöjen edustajien kanssa on lisättävä. (3§, avustettava toiminta)

Avustusvalmisteluun, seurantaan ja raportointiin liittyvän hallinnollisen taakan keventäminen on tärkeää sekä valtionapuviranomaisen että erikokoisten järjestöjen toiminnan mahdollistamiseksi ja tehostamiseksi.

Kansalaisareenan mielestä olisi tärkeää selvittää hallinnonalojen yhteisen avustuskeskuksen perustaminen ja hyödyntää siinä erityisesti STEAn osaamista ja kehitettyjä prosesseja. Yhteinen avustuskeskus voisi osaltaan mahdollisesti tehostaa avustustoimintaa, yhdenmukaistaa käytäntöjä ja myös vahvistaa järjestöautonomiaa. Erityisesti hallinnonalan kulujen tarkistaminen on yksi tärkeä osa meneillään olevaa uudistusta.

Kansalaisareenan mielestä valtionavustusmallin kehittämisessä olisi edelleen kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin: eri toimialoilla (sosiaali- ja terveysala, liikunta, kulttuuri, ympäristö ja globaalivastuu) toimivat järjestöt edistävät kaikki yhtä lailla sosiaalista hyvinvointia ja tarjoavat vaikuttamismahdollisuuksia. Suomen siilouttava rahoitusrakenne on monin paikoin estänyt tai vaikeuttanut eri toimialoilla toimivien järjestöjen yhteistyötä. Siilojen purkamiseen on kiinnitettävä huomiota rahoitusmallia kehitettäessä, jotta eri toimialat voivat yhdistää voimansa. Tarvitsemme monimuotoista kansalaisyhteiskuntaa, jotta voimme kohdata yhdessä tulevaisuuden haasteet ja tarttua mahdollisuuksiin.

Kansalaisareena katsoo, että järjestöjen on oltava mukana avustettavan toiminnan tavoitteiden asettamisessa ja toteutumisen arvioinnissa. Järjestöjen asiantuntemusta tulee hyödyntää avustustoiminnan kehittämisessä ja varmistua sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden laajasta osallisuudesta rahoituksen painopisteiden määrittelyssä. Toimintaympäristön muuttuessa ja tulevaisuutta koskevan epävarmuuden lisääntyessä järjestöjen täytyy kyetä tekemään muutoksia toiminnassaan ja ennakoimaan tulevaa. Rahoituksen tulee tämän vuoksi tukea mahdollisuutta kokeiluihin ja uudistuksiin, joiden toimivuutta ei voida etukäteen tietää. Samanaikaisesti on pystyttävä panostamaan toiminnan rakenteiden pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Avustusasioiden neuvottelukunnan kokoonpanosta säädettäessä on huolehdittava järjestökenttää osallistavasta rakenteesta. Neuvottelukunnassa on oltava mukana kattava järjestöjen edustus, joka koostuu pienistä yhdistyksistä valtakunnallisiin järjestöihin.

Kansalaisareena pitää tärkeänä, että terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävissä valtionavustuksissa kirjataan mahdollisuus täysimääräiseen avustukseen lakia täydentävässä asetuksessa.

Kansalaisareena pitää tärkeänä esitystä siitä, että avustettavan toiminnan tulee osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista.

Lakiesityksessä ei puututa varainhankintaan. Kansalaisareena kuitenkin toteaa, että varainhankinnan kehittäminen on myös järjestötyön kehittämistä ja mahdollistamista. Jokaiselle järjestölle tulee olla yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset lähtökohdat toteuttaa varainhankintaa. Avustusta pitäisi voida käyttää myös varainhankinnan tueksi. Kansalaisareena ehdottaakin varainhankinta-avustusta erityisesti niille järjestöille, joilla ei ole ollenkaan ollut varainhankintaa.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että avustusten kohdentamisessa luontevana lähtökohtana voi pitää yhdistysten ja säätiöiden perustoimintojen rahoittamista. Mahdollisissa tilanteissa, joissa valtioapuviranomainen esimerkiksi joutuu käytettävissä olevan määrärahan alentuessa priorisoimaan enemmän rahoituksen kohdentumista, valtionavustuksia myönnetään lähtökohtaisesti yleisavustuksiin. Kansalaisareena katsoo, että alueellisten järjestöjen on vaikea saada toimintaansa yleisavustuksia, jonka takia kohdennettu yleisavustus ja hankeavustukset ovat monille järjestöille myös perustoiminnan turvaamisen osalta olennaisen tärkeitä.

Kansalaisareena ry yhtyy Sosten huomioon, että tilintarkastajan raportti (nk. AUP) on järjestöille huomattava taloudellinen ja hallinnollinen rasite. AUP-järjestelmä tulee analysoida kokonaisuudessaan ja arvioida, mitä vaikutusta erityisraportoinnilla on aidosti saavutettu, sen sijaan että sitä koskeva vaatimus sisällytettäisiin automaattisesti tulevaan asetukseen.

Kansalaisareenan hallitus

Lisätiedot:

Anne Porthén, toiminnanjohtaja